

Marcin Pliszko

Teologia tytułu "Maryja Królowa Polski" w nauczaniu św. bpa Józefa Sebastiana Pelczara

Salvatoris Mater 16/1/4, 381-406

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Na początek postawmy pytanie o teologiczną treść zawartą w maryjnym tytule Królowa Polski. Podejmując tę kwestię, warto przyjrzeć się w ogóle wszystkim tytułom, którymi obdarza Maryję św. Józef Sebastian Pelczar. Graficzne ich przedstawienie ukazuje poniżej zamieszczony wykres. Zaznaczamy, że chodzi tylko o najczęściej używane określenia¹ (tytuły i imiona Maryi), a nie odniesienia treściowe.

Zauważamy, że w tej drabinie hierarchicznej na najwyższym szczeblu stoją dwa określenia Maryi: Jej imię własne – Maryja, co też wydaje się być bardzo oczywiste, oraz tytuł „Najświętsza Panna”, używane zamiennie z Najświętsza Panna Maryja, który także możemy traktować jak imię własne dodatkowo zawierające prawdę o wyjątkowej świętości osoby noszącej to imię. Kolejne miejsca zajmują tytuły: Matka i Królowa, które Biskup w swoich kazaniach rzadko rozdziela, choć należy zauważyć, że pierwszy z nich pojawia się częściej. Jego treść dookreślają następujące terminy (po pauzie podajemy przybliżoną liczbę ich występowania): Matka Boża² – 161, Matka ludzi³ – 96, Matka Najświętsza – 54, Matka dobra – 22, Matka Bolesna – 18, Matka pięknej miłości – 16, Matka Miłosierdzia – 15, Matka Dziewica – 15, Matka najmiłościwsza – 12, Matka Maryja – 11, Matka najmiłsza – 6, Matka najlitościwsza – 5⁴, Matka niebieska – 4, Matka droga – 4, Matka sierot – 3, Matka wiary – 2, Matka najśłodsza – 2, Matka tych, którzy są w czyścicy – 1, Matka światłości – 1, Matka przedziwna – 1, Matka pokory – 1, Matka Nieustającej Pomocy – 1, Matka najposlušniejsza – 1, Matka naj-

Ks. Marcin Pliszko

Teologia tytułu „Maryja Królowa Polski” w nauczaniu św. bpa Józefa Sebastiana Pelczara*

SALVATORIS MATER
16(2014) nr 1-4, 381-406

* Fragment pracy magisterskiej pt. *Maryja Królowa Polski w maryjnych kazaniach drukowanych św. bpa Józefa Sebastiana Pelczara*, napisanej w 2008 w WSD w Przemysłu pod kierunkiem ks. dra Wacława Siwaka.

¹ Na przykład sporadycznie występują tytuły: Oblubienica, Hetmanka, Orędowniczka, Ucieczka grzeszników, Najmiłościwsza, Patronka, Gwiazda, Karmicielka, Pochodnia wiernych, Władczyni, Wybawicielka, Odnowicielka, Córa Ojca Niebieskiego, Naprawicielka, Kluczniczka Niebieska, Najczystsza, Służebnica, Lekarka, Przewodniczka, Najpokorniejsza, Najdobrotliwsza, Najmiłościwsza.

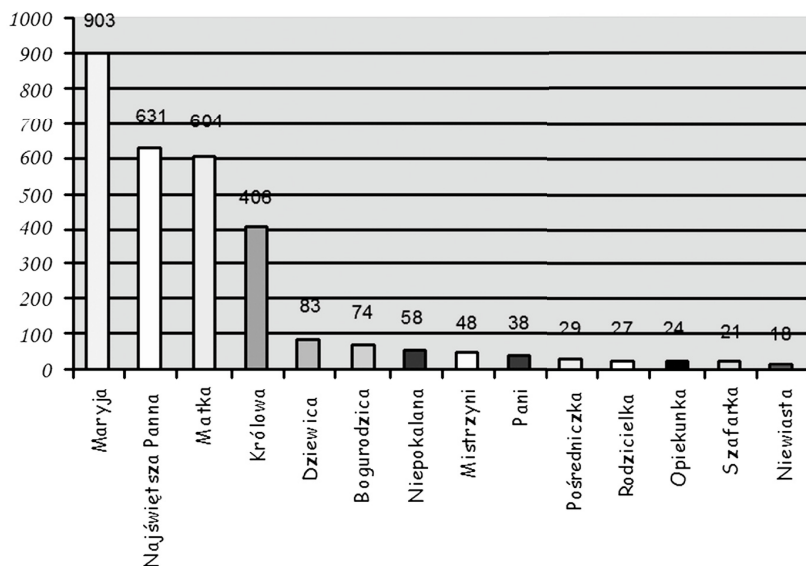
² Także: Dawcy łask, Zbawiciela, Słowa Wcielonego, z Dzieciątkiem, Boska, Słowa, Jezusa, Syna Bożego, Nieśmiertelnego Króla, Budowniczego Bożego, Oczekiwanego Zbawcy, Odkupiciela.

³ Także: Nasza, wierzących, ludzi, wszech ludzi, wszystkich ludzi, całej ludzkości.

⁴ Także: Litościwa.

pokorniejsza – 1, Matka najdroższa – 1, Matka mężna – 1, Matka łaski Bożej – 1, Matka Kościoła – 1, Matka chwalebna – 1, Matka błogosławiona – 1. Dodajmy, że kilka razy (chyba 7) tytułem „matka” bp Pelczar obdarza Kościół.

Tytuły maryjne zawarte w kazaniach Józefa Sebastiana Pelczara

Wyraźnie z powyższego widać, że pojęcie królewskości Maryi jest bardzo mocno związane z Jej macierzyństwem, rozumianym jako macierzyństwo Boże względem Syna Bożego i macierzyństwo duchowe względem ludzi. W takim też metodologicznym kluczu spróbujemy ukazać teologię tytułu Królowa Polski, w treści którego zauważamy: Boże macierzyństwo względem Syna Bożego jako podstawę królewskiej godności Maryi, oraz duchowe macierzyństwo względem ludzi, jako przejaw Jej królewskich rządów.

1. Boże macierzyństwo jako królewska godność Maryi

Teologia maryjna i wszelka cześć maryjna wynika przede wszystkim z podstawowego faktu historiozbawczego, że Maryja jest Matką Syna Bożego i dzięki temu szczególnemu wybraniu ma Ona udział w dziele Odkupienia. *Tajemnica macierzyństwa Bożego Maryi stanowi w pełni tego słowa znaczeniu tajemnicę Jej życia. Może Ona nam dać [...] zrozumienie wszystkich pozostałych tajemnic, które Jej dotyczą i tym samym*

wyjaśnić je, nadając im właściwe znaczenie⁵. Stwierdzenie to, o jakże ważnym charakterze metodologicznym, jest ze wszech miar godne odniesienia do prawdy o królewskiej godności Maryi. Parafrazując słowa wypowiedziane w 1979 r. przez Jana Pawła II na Placu Zwycięstwa, że człowieka nie można do końca zrozumieć bez Chrystusa, możemy powiedzieć, że królewskiej godności Maryi nie zrozumiemy do końca, bez odniesienia jej do tajemnicy Bożego macierzyństwa.

Jak wiemy, centrum wiary chrześcijańskiej stanowi nauka o przyjściu Boga na ziemię. Przyjście to dokonało się poprzez poczęcie ludzkiej natury i narodzenie z kobiety Maryi. Z tej racji przysługuje Jej tytuł: Matka Boża – Bogurodzica – Theotokos. W 431 roku na Soborze w Efezie ogłoszono tę prawdę jako dogmat wiary⁶, potwierdzany wielokrotnie przez późniejsze nauczanie Kościoła, jako fundamentalna prawda maryjna. Na przykład Sobór Watykański II w *Konstytucji dogmatycznej o Kościele* wyklada: *Maryja Dziewica [...] uznana jest i czczona jako prawdziwa Matka Boga i Odkupiciela*⁷, papież Paweł VI w adhortacji *Signum magnum*, stwierdza, że wśród przywilejów Maryi na pierwszym miejscu znajduje się godność Matki Boga⁸, podobnie w *Marialis cultus*⁹, a Jan Paweł II w encyklice *Redemptoris Mater* stwierdza, że wierni na całym świecie oddają cześć Maryi ze względu na to, iż zrodziła Syna, którego Bóg ustanowił pierworodnym między wielu braćmi¹⁰. Również dla bpa Pelczara prawda ta ma fundamentalne znaczenie.

1.1. Niepokalane Poczęcie jako przygotowanie do królewskiej godności Bożego macierzyństwa

Według bpa Pelczara Maryja nazywana jest Bogarodzicą, gdyż za sprawą Ducha Świętego dała ciało Synowi Bożemu i bez uszczerbku własnego dziewictwa porodziła Tego, który jest prawdziwym Bogiem i Królem wszelkiego stworzenia. Od wieków Bóg wybrał Maryję na Matkę Syna i to szczególne przeznaczenie Najświętszej Panny do god-

⁵ L. MELOTTI, *Maryja i Jej misja macierzyńska*, Kraków 1983, 22.

⁶ Por. A. PERZ, *Magisterium Kościoła o Matce Słowa Wcielonego*, w: *Gratia Plena. Studia teologiczne o Bogurodzicy*, red. B. PRZYBYLSKI, Poznań – Warszawa – Lublin 1965, 133-134.

⁷ LG 53.

⁸ Por. T. SIUDY, *Źródła i podstawy kultu maryjnego*, w: *Kościół czci Matkę swego Pana. Sympozjum mariologiczne zorganizowane przez Wyższe Seminarium Duchowne w Przemyslu w dniu 23 października 2002 roku. Materiały*, red. W. SIWAK, Przemysł 2003, 19-20.

⁹ MC 37.

¹⁰ RM 20; Por. T. SIUDY, *Źródła i podstawy kultu maryjnego...*, 19-20.

ności Bożego macierzyństwa jest podstawą Jej wielkości i tytułu Królowej. Samo macierzyństwo ukazuje Bogarodnicę jako „cud cudów i przepaść łask”¹¹.

Oprócz odwiecznego wyboru, Maryja została przygotowana do godności Bożego macierzyństwa przez Niepokalane Poczęcie. Józef Sebastian Pelczar już na samym początku swojego zbioru kazań stwierdza, że: *Słowo w pełności czasów stanie się ciałem, czyli za sprawą Ducha Świętego przyjmie ciało ludzkie z Matki Dziewicy*¹². Maryja miała być zachowana od pierwszej chwili swego poczęcia od wszelkiego grzechu i otrzymać pełnię łask. Bóg bez najmniejszego problemu mógł to wszystko uczynić. Nie było stworzenia milszego Bogu nad Najświętszą Pannę. Do tego macierzyńskiego zadania mógł wybrać tylko taką niewiastę, która była godna Jego świętości, a więc Dziewicę, pełną łaski, pełną cnót, zawsze świętą, Królową¹³. Tu nasz Autor posługuje się bardzo nośnym porównaniem: *Gdyby król jakąś poddankę swoją wybrał na żonkę dla syna swego, jakże starannie kazałby ją wychować i ozdobić, by ją uczynić jakkolwiek godną takiego zaszczytu. Lecz czemuż jest oblubienica króla ziemskiego w porównaniu z Oblubienicą Ducha Świętego; o ileż tedy słuszniej Duch Święty wylał na Maryję całe morze łask*¹⁴.

Maryję porównuje również do biblijnej arki, która ocalała z wód potopu. Tylko Maryja została zachowana od grzechu pierworodnego, ponieważ z Niej miał się narodzić prawdziwy Noe, czyli Zbawiciel, który miał zgładzić grzechy¹⁵. *Arkę zbudował Noe nader starannie, Maryję przygotował sobie sam Syn Boży na Matkę, a zarówno Jego świętość i miłość, jak godność Macierzyństwa Bożego wymagały, aby grzech nie miał nigdy do Niej przystępu, czyli aby od pierwszej chwili poczęcia była Niepokalaną*¹⁶.

Jako argumentację biblijną za Niepokalanym Poczęciem Pelczar przywołuje obraz z Księgi Rodzaju 3, 15: *Wprowadzam nieprzyjaźń między ciebie a niewiastę, pomiędzy potomstwo twoje a potomstwo jej: ono zmiążdzy ci głowę, a ty zmiążdżysz mu piętę*, i powołując się na wykład-

¹¹ Por. J.S. PELCZAR, *Kazanie pierwsze na uroczystość Zwiastowania N. Panny Maryi. Najśw. Panna Marya Matką Bożą*, w: J.S. PELCZAR, *Kazania na uroczystości i święta Najświętszej P. Maryi*, cz. 1, Kraków 1911, 121-122 (dalej: KnUŚ1).

¹² TENŻE, *Kazanie pierwsze na uroczystość Niepokalanego Poczęcia N. Panny Maryi. Niepokalane Poczęcie Panny Maryi w wyrokach Bożych i w dziejach Kościoła*, w: KnUŚ1, 2.

¹³ Por. TAMŻE, 3-5.

¹⁴ TAMŻE, 7.

¹⁵ Por. TENŻE, *Kazanie drugie na uroczystość Niepokalanego Poczęcia N. Panny Maryi. Niepokalane Poczęcie Najśw. Panny Maryi wykazuje szkaradę grzechu*, w: KnUŚ1, 19.

¹⁶ TAMŻE, 19.

nię tego fragmentu przez Ojców i pisarzy Kościoła oraz Piusa IX, w zapowiadanej niewieście widzi Najświętszą Pannę Maryję. Ta oto Królowa nie mogła mieć grzechu od chwili poczęcia, gdyż *między tą Niewia-
stą a szatanem, jak podobnie między Zbawcą i grzechem, ma być ciągła,
nieprzerwana, nieubłagana nieprzyjaźń; lecz jakżeżby to być mogło, gdy-
by Najświętsza Panna choć przez jedną chwilę zostawała w grzechu*¹⁷.

Prawdę tę wyraża Archanioł Gabriel, który w Zwiastowaniu uczcił Dziewicę z Nazaretu jako pełną łaski – Niepokalaną (Łk 1, 26-31). Również św. Jan Apostoł w Apokalipsie ukazuje Królową pełną chwały i majestatu, jaśniejącą blaskiem czystości, Królową zwycięską, która starła głowę smoka i wzniosła się na wyżyny świętości (Ap 12)¹⁸.

W swoich kazaniach bp Pelczar powołuje się również na nauczanie Ojców Kościoła i świadectwa Tradycji, wyrażanej przez Magisterium Ecclesiae. Twierdzi, że od początków chrześcijaństwa lud wyznawał wiarę w szczególnie przywilej Matki Bożej. O narodzeniu Jezusa Chrystusa z Niepokalanej Dziewicy świadczy list z pierwszych wieków opisujący męczeństwo świętego Andrzeja Apostoła, a także prastare liturgie przypisywane św. Piotrowi, św. Jakubowi Mniejszemu i św. Markowi. Boże macierzyństwo Najświętszej Panny, z którym łączy się ściśle Niepokalane Poczęcie, bierze w obronę Sobór Efeski, a następnie Sobór Konstantynopoliński Trzeci, Sobór Bazylejski oraz Sobór Trydencki. Także jasno i stanowczo występowali w obronie tego dogmatu nieomylni mistrzowie nauki objawionej, między innymi: Sykstus IV, Klemens XI, Benedykt XIV, Pius V, Klemens VIII, Pius IX, Grzegorz XIII, Grzegorz XV, Aleksander VII, Leon X, Paweł V¹⁹.

Biskup Pelczar wykorzystuje w argumentacji za Niepokalaniem Poczęciem również objawienia prywatne, a zwłaszcza objawienia lourdzkie, o których mówi: *11 lutego 1858 [Maryja] objawia się obok francuskiego miasteczka Lourdes czternastoletniej dziewczynce Bernadecie Soubirous i oświadcza niebawem: «Jam jest Niepokalane Poczęcie», a przy źródle, które pod Jej stopami wytrysnęło, takie czyni cuda, że tam ze wszystkich stron ciągną rzesze pielgrzymów*²⁰.

Niepokalane Poczęcie według Biskupa jest darem niczym niezaslужonym, jest łaską. Matka Boża, a zarazem Matka każdego człowieka, dzięki wielkiej dobroci Boga otrzymała ten niezwykle przywilej²¹.

¹⁷ J.S. PELCZAR, *Kazanie pierwsze na uroczystość Niepokalanego Poczęcia N. Panny Maryi...*, 8.

¹⁸ Por. TAMŻE, 9.

¹⁹ Por. TAMŻE, 10-11.

²⁰ TAMŻE, 15.

²¹ Por. TAMŻE, 15.

Najświętsza Panna była wolna nie tylko od grzechu pierworodnego, ale również nawet od najmniejszego grzechu uczynkowego i najlżejszej niewierności. Bogurodzica wolna była od słabości natury. Szczególna łaska „zgasła” w Niej od pierwszej chwili wszelką pożądlivość i wszelkie zarzewie grzechu. Maryja nie mogła zgrzeszyć, gdyż ta niemożność pochodziła z utwierdzenia w łasce i doskonałego zjednoczenia z Bogiem, czego Maryja przez wzgląd na godność macierzyństwa Bożego od pierwszej chwili stała się uczestniczką. Boża Rodzicielka, gdyby przez choćby chwilę była splamiona grzechem, nie byłaby godna stać się Matką Bożą²². Umysł Jej był wolny od ciemności, błędów i złudzenia; serce nie знаło niepożądanych i złych uczuć, ani żądz, smutku, rozpacz; wola nie doświadczała skłonności do złego, słabości, pokus wewnętrznych. Między Bogiem a Maryją przez całe Jej życie był najściślejszy związek, zaś łaski Boże stale spływały na Nią. Zawsze była posłuszna woli Bożej. Nikt z ludzi nie otrzymał takiej obfitości łask, jak Maryja, wybrana na Matkę Dawcy łask i Królową rodzaju ludzkiego²³.

Nadprzyrodzoną łaskę otrzymała Najświętsza Panna przez wzgląd na zasługi Jezusa Chrystusa i to w takiej mierze, jaką wówczas zdolna była osiąść. Choć Maryja w czasie swojego ziemskiego życia była nieznaną, a nawet jako Matka Ukrzyżowanego, doznała wzgardy u ludzi, córka niebogatych rodziców mieszkająca w skromnym domku, posłubiona biednemu rzemieślnikowi, to właśnie Ją Bóg zachował od zmazy pierworodnej i od najlżejszego nawet grzechu powszedniego²⁴. *Najświętsza Panna ciągle postępowała w cnotach, by coraz doskonalej zjednoczyć się z Bogiem i rzec można, że każda Jej myśl, każde słowo, każdy czyn, każde cierpienie było nowym krokiem na drodze Bożej, nowym stopniem łaski uświęcającej, aż doszła do tej świętości, do jakiej Ją Bóg chciał podnieść, a która najlepiej odzwierciedla świętość Bożą*²⁵.

Ofiarowała się Ona Ojcu Niebieskiemu. Spełniała tę ofiarę z posłuszeństwem, mężnie, szlachetnie, z uczuciem wdzięczności, z miłością ku Bogu i ludziom, przez całe swoje życie²⁶. Ponadto, Maryja jako Niepo-

²² Por. TENŻE, *Kazanie drugie na uroczystość Niepokalanego Poczęcia N. Panny Maryi...*, 21-22.

²³ Por. TENŻE, *Kazanie czwarte na uroczystość Niepokalanego Poczęcia N. Panny Maryi. Wierność N. Panny Maryi dla łaski posiłkowej i wierność nasza*, w: KnUŚ1, 48-50.

²⁴ Por. TENŻE, *Kazanie trzecie na uroczystość Niepokalanego Poczęcia N. Panny Maryi. Niepokalane Poczęcie Panny Maryi wykazuje cenę łaski poświęcającej*, w: KnUŚ1, 34-35.

²⁵ TAMŻE, 42.

²⁶ Por. TENŻE, *Kazanie drugie na uroczystość Oczyszczenia N. Panny Maryi. Maryja ofiarą swoją uczy nas jak mamy ofiarować się Bogu*, w: KnUŚ1, 73-75.

kalana i łaski pełna, była cała czysta, święta; mimo to poddała się dobrowolnie prawu, aby ukryć godność Bożego macierzyństwa, upokorzyć się wobec innych niewiast, okazać cześć i posłuszeństwo wobec Bożego prawa i aby uczyć, jak należy unikać wszelkiej zmyzy na duszy²⁷.

1.2. Udział w misterium Wcielenia jako fundament królewskiej godności Maryi

Papież Pius XII w encyklice o królewskiej godności Maryi *Ad Caeli Reginam* nauczał, że Maryi przysługuje królewska godność z racji Jej Bożego macierzyństwa oraz z tego powodu, że z woli Bożej miała donosić udział w dziele zbawienia²⁸. Nasz święty Biskup Kaznodzieja koncentruje się głównie na tym pierwszym motywie królewskiej godności Maryi, o drugim wypowiada się rzadziej²⁹.

Tajemnicę Wcielenia opisuje słowami: *Duch Święty wszechmocą swoją utworzył w dziewiczym żywocie Maryi z Jej jestestwa ciało, które natychmiast ożywiła dusza najdoskonalsza i najświętsza, przez Boga Ojca stworzona; tę zaś duszę i to ciało, czyli to człowieczeństwo przyjął Syn Boży tejże chwili za swoje i zjednoczył je z Bóstwem najściślej, bo w jedności Boskiej Osoby, a narodziwszy się według człowieczeństwa z Matki – Dziewicy*³⁰.

Maryja wpisuje się w to misterium poprzez wyrażenie swojej zgody. Bóg chciał, aby Maryja sama w wolności potwierdziła odwieczny wybór, co rzeczywiście uczyniła słowami swego *fiat*: *I rzekła Maryja: Oto ja służebnica Pańska, niech mi się stanie według słowa twego, a w tej chwili spełnił się cud ponad wszystkie cuda, bo Słowo stało się Ciałem, Dziewica stała się Matką Bożą*³¹. Ona z posłuszeństwa dla Bożej woli i z miłości ku rodzajowi ludzkiemu przyjęła godność macierzyństwa Bożego i tym samym sprawiła, że Jezus Chrystus stał się nie tylko Sędzią, Panem czy

²⁷ Por. TENŻE, *Kazanie trzecie na uroczystość Oczyszczenia N. Panny Maryi. Najśw. Panna Marya Ucieczką grzeszników*, w: KnUŚ1, 87.

²⁸ Por. PIUS XII, *Ad Caeli Reginam*, 633.

²⁹ Józef Sebastian Pelczar porusza niniejszy temat udziału w dziele Odkupienia w: *Kazanie pierwsze na uroczystość Niepokalanego Poczęcia N. Panny Maryi...*, 6-7; *Kazanie czwarte na uroczystość Oczyszczenia N. Panny Maryi. Najśw. Panna Marya wobec Przenajświętszej Tajemnicy Ołtarza*, w: KnUŚ1, 102; *Kazanie piąte na uroczystość Oczyszczenia N. Panny Maryi. N. P. Marya Opiekunka umierających*, w: KnUŚ1, 112; *Kazanie pierwsze na uroczystość Wniebowzięcia N. Panny Maryi. Chwała N. P. Maryi w niebie i na ziemi*, w: KnUŚ1, 203, a także kilkakrotnie używa tytułu „Nowa Ewa” na określenie Maryi.

³⁰ J.S. PELCZAR, *Kazanie pierwsze na uroczystość Zwiastowania N. Panny Maryi. Najśw. Panna Marya Matką Bożą*, w: KnUŚ1, 120.

³¹ TAMŻE, 124.

Królem, ale Bratem, Kapłanem, Zbawcą. Ona, godząc się zostać Matką Króla, tym samym zgodziła się zostać Matką każdego człowieka³².

Biskup Pelczar podkreśla również prawdę o Maryjnym poczęciu przez wiarę i w wierze. O wielkiej godności Bogarodzicielki świadczy fakt, że sam Archanioł Gabriel w scenie Zwiastowania stanął przed Maryją z wielką pokorą i zakomunikował Jej, że została wybrana na Matkę Boga, którego Boży zwiastun jest sługą³³. Najtrudniejszym dla Królowej było uwierzyć, że Dziewica pocnie i porodzi Syna, a przy tym nie przestanie być Dziewicą, zaś Syn będzie Synem Bożym i Synem Dziewicy³⁴. *Maryja uwierzyła Aniołowi Światłości, a uważając się za służebnicę Pańską, stała się Matką Bożą*³⁵.

Wiara Maryi była większa nawet od wiary Abrahama, gdyż większe i trudniejsze tajemnice Pan Jej objawił. Nie tylko uwierzyła, ale wiernie wypełniała to, w co uwierzyła. Wiedziała, że być Matką Zbawiciela oznacza uczestnictwo w Jego pracach, upokorzeniach i boleściach, ale także w Jego królowaniu. Maryja nie zachwiała się nigdy, pomimo że w Jej życiu nie brakowało licznych trudnych prób, np.: *widzi Go uciekającego przed Herodem, a wierzy, że to Król królów*³⁶. Najtrudniejszą próbą wiary były wydarzenia na Golgocie, ale i *ta wiara nawet pod krzyżem nie osłabła. Kiedy uczniowie chwieją się lub wątpią, gdy tłuszcza urąga się lub bluźni, Maryja stoi nie zachwiana*³⁷.

Wiara Maryi naprawiła winę Ewy i dała ludziom „Owoc żywota”, wiarą spodobała się Bogu i wiarą stała się być godną Matką Boga, a także wiarą przyczyniła się do zbawienia ludzi. Błogosławieństwa, jakie wiara Maryi przyniosła, nie kończą się nigdy³⁸.

Biskup Pelczar oprócz wiary Maryi podkreśla Jej pokorę. Maryja pochodziła z królewskiego rodu Dawida, który zasiadał w historii Izraela na tronie, a mimo to znosi chętnie ubóstwo i nie smuci się z powodu poniżenia. Największa łaska, jaką jest macierzyństwo Boże, wywołuje w Niej największą pokorę. Całe życie Maryi to pasmo unizeń, zaś sama Królowa uważa się za służebnicę wszystkich³⁹. Pokora Maryi wy-

³² Por. TAMŻE, 126-127.

³³ Por. TENŻE, *Kazanie drugie na uroczystość Zwiastowania N. Panny Maryi. O wierze Najśw. Panny Maryi*, w: KnUŚ1, 132-133.

³⁴ Por. TAMŻE, 134.

³⁵ TAMŻE, 133.

³⁶ Por. TAMŻE, 134, 136.

³⁷ TENŻE, *Kazanie trzecie na uroczystość Zwiastowania N. Panny Maryi. Najśw. Panna Maryja wzorem pokory*, w: KnUŚ1, 146.

³⁸ Por. TAMŻE, 145-147.

³⁹ Por. TAMŻE, 145-148, Por. TENŻE, *Kazanie na święto N. Panny Maryi Pocieszenia (de Consolatione), przypadające na niedziele po św. Augustynie. Najśw. Panna Maryja jest przyczyną naszej radości, bo nam daje Chrystusa Pana, a w Nim prawdę, drogę i żywot*, w: *Kazania na uroczystości i święta Najświętszej P. Maryi*, cz. 2, Kraków 1911, 102-110 (dalej: KnUŚ2).

jednała Jej szczególne upodobanie u Boga i ta sama pokora pokonała szatana⁴⁰. *Pokora to posadziła Maryę na tronie chwały, a u stóp Jej stały wszystkie Duchy niebieskie, wszystkie rzesze Błogosławionych, wszystkie pokolenia ludzkie, podczas gdy ziemię całą napelniła sławą Jej Imienia; [...] została tak wywyższoną, która będąc pierwszą, uczyniła się ostatnią; słusznie stała się Panią wszystkich, która uważała się za służebnicę wszystkich; słusznie wyniesioną została ponad wszystkich Aniołów*⁴¹. Maryja chodziła zawsze w prawdzie, pamiętała, że Bóg jest wszystkim, wszystko przypisywała Jemu i do Niego odnosiła. Choć była najwyższą ze stworzeń, to jednak uważała się za najniższą ze wszystkich. Skrętnie zaś ukrywała łaski Boże i godność macierzyństwa Bożego, by przez to nie ściągnąć na siebie czci ludzkiej. Jezus w Matce dał wszystkim wierzącym niezrównany wzór pokory i Królową tej cnoty⁴².

Z prawdą Bożego macierzyństwa Maryi łączy się nierozdzielnie wiara w Jej dziewictwo. W Kościele przez wieki było i jest obecne przekonanie i głęboka wiara, że Maryja była stale Dziewicą⁴³. Tak też naucza bp Pelczar. Syn Boży za Matkę wybrał Dziewicę najpokorniejszą. Taką wybrał Królową, gdyż mając przyjąć postać sługi i wyniszczyć się, aż do śmierci krzyżowej, nie mógł narodzić się z innej kobiety⁴⁴. Bogurodzica była wolna od prawa oczyszczenia, ponieważ odznaczała się stałą świętością i czystością, a Syna Bożego poczęła nie jak inne kobiety, ale z Ducha Świętego, a więc bez uszczerbku dziewictwa, które przez macierzyństwo Boże zostało nieskończenie podniesione⁴⁵.

Według bp Pelczara i panującego wtedy przekonania, Maryja już jako dziecko *udaje się do świątyni jerozolimskiej, gdzie kilkanaście lat trawi na modlitwie, czytaniu ksiąg świętych i różnych posługach, a przytem odznacza się anielską czystością, głęboką pokorą i przedziwną słodyczą – słowem cnotami, jakie szczególnie dziewice zdobić powinny. Wyczekując nadziei zostania Matką obiecanego Mesjasza, składa wówczas ślub dziewictwa, by nie znać innego oblubieńca prócz Boga i całem sercem należeć do Niego. Pan Bóg przyjął mile tę ofiarę i nagroził ją przeobficie*⁴⁶.

⁴⁰ Por. TENŻE, *Kazanie trzecie na uroczystość Zwiastowania N. Panny Maryi...*, 144.

⁴¹ TAMŻE, 150.

⁴² Por. TAMŻE, 152-154.

⁴³ Por. TENŻE, *Kazanie drugie na uroczystość Oczyszczenia N. Panny Maryi...*, 84.

⁴⁴ Por. TENŻE, *Kazanie trzecie na uroczystość Zwiastowania N. Panny Maryi...*, 145-148.

⁴⁵ Por. TENŻE, *Kazanie pierwsze na uroczystość Oczyszczenia N. Panny Maryi. Maryja wzorem posłuszeństwa dla prawa*, w: KnUŚ1, 64.

⁴⁶ TENŻE, *Kazanie na święto Macierzyństwa Najśw. Panny Maryi, przypadające na drugą niedzielę października. Najśw. Panna Marya jest Mistrzynią i Opiekunką Życia rodzinnego*, w: KnUŚ2, 123.

Maryja, stając się Matką Jezusa, nie przestała być dziewicą. Przez ten niezwykle przywilej narazona była na pośmiewisko⁴⁷. Jednak Stwórca znalazł rozwiązanie. *Wyszedszy z świątyni, poślubiła czystego oblu-bieńca, wiedząc z natchnienia Bożego, że on uszanuje Jej dziewictwo i będzie z Nią żył jak Anioł. I rzeczywiście, Józef święty był nie tylko naśladowcą Jej dziewictwa, ale też opiekunem Jej sławy; gdyby bowiem Marya przed związkiem z Józefem Dziecię Boże była porodziła, złość ludzka mogłaby była rzucić na Nią hańbiące podejrzenie*⁴⁸. Za przykładem Maryi ślub dziewictwa złożył św. Józef, po czym oboje żyli jak brat z siostrą, jak „dwaj aniołowie”. Dziewictwo Maryi było płodne i zostało uwiecznione koroną macierzyństwa, którego świat nigdy nie widział. Dziewica wybrana została na Matkę Syna Bożego. Z Niej za sprawą Ducha Świętego narodził się Jezus Chrystus⁴⁹.

Królowa, choć Niepokalana, roztropna i mężna, nie przestała trwożyć się o swoje dziewictwo i zamykać się przed światem. Będąc wolną od pożądliwości, umartwiała ciało postem i pracą. Choć była bezpieczna od pokus, to jednak ustawicznie czuwała nad zmysłami ciała oraz władzami duszy. Maryja na straży dziewictwa postawiła ustawiczną modlitwę. To właśnie ta Królowa gasi u sług swoich żądze wewnętrzne i strzeże od upadku⁵⁰. Dlatego jest najdoskonalszym wzorem dziewic⁵¹.

1.3. Historiozbawcze objawianie prawdy o macierzyńskim wymiarze królewskiej godności Maryi

Pierwszym historiozbawczym momentem objawienia prawdy o królewskiej godności Maryi było Zwiastowanie, w którym dowiaduje się Ona, że Jej Syn otrzyma *tron Jego praojca Dawida oraz będzie Królem wiecznie panującym (Łk 1,32-33)*⁵². *Maryja jest nazywana Królową, ponieważ jest Matką Króla, Matką Boga, Stworzyciela świata. Ona w tajemnicy Zwiastowania dowiedziała się, że ma być Matką Tego, któremu Bóg przekaże tron Jego praojca Dawida, że Jego panowaniu nie będzie końca. Matka Stworzyciela świata, Owiecznego Słowa, które z Niej stało się człowiekiem może być nazywana Królową, ponieważ jest Matką*

⁴⁷ Por. TENŻE, *Kazanie czwarte na uroczystość Zwiastowania N. Panny Maryi*. N. P. *Maryja wzorem i obroną czystości*, w: KnUŚ1, 160.

⁴⁸ TAMŻE, 161.

⁴⁹ Por. TENŻE, *Kazanie na święto Macierzyństwa Najśw. Panny Maryi...*, 126.

⁵⁰ Por. TENŻE, *Kazanie czwarte na uroczystość Zwiastowania N. Panny Maryi...*, 167; zob. J. ŁUC, *Teologiczne Ikony Maryi w nauczaniu biskupa Józefa Sebastiana Pelczara*, Przemysł 1997, 21-28.

⁵¹ TENŻE, *Kazanie na święto Macierzyństwa Najśw. Panny Maryi...*, 123.

⁵² Por. T. SIUDY, *Królowa nasza, „Rycerz Niepokalanej”* (2003) nr 7-8, 229.

Tego, który nabył na własność to królestwo obecne i zakorzenione także na ziemi⁵³.

Święty bp Pelczar jednoznacznie stwierdza, że od wieków zapadła decyzja, że Syn Boży narodzi się z Dziewicy Maryi⁵⁴. Tej to pokornej Dziewicy Maryi zwiastował Archanioł, że *pocznie i porodzi Syna, a nazwie Imię Jego Jezus. Ten będzie wielki a będzie zwan Synem Najwyższego*⁵⁵. Wyniesiona do najwyższej godności, Maryja wierzy we wszystko, co jej Anioł oznajmił⁵⁶ i poddając się z pokorą woli Bożej, staje się Matką Syna Najwyższego⁵⁷.

Maryja jako najpokorniejsza Królowa, zaraz po Zwiastowaniu szybko udała się do miasta judzkiego, by przez trzy miesiące być służebnicą św. Elżbiety swojej spodziewającej się dziecka podeszłej w latach krewnej. Maryja nie oszczędzała się nigdy w spełnianiu dobrych uczynków i bez najmniejszego żalu zrobiła ofiarę z własnego spokoju⁵⁸. Podczas nawiedzenia Elżbieta nazywa Maryję „Matką swego Pana” (Łk 1,43). Uznaje tym samym Boskie macierzyństwo Maryi oraz ukazuje Maryję jako Matkę Króla. Nawiedzenie wpisuje się w przygotowanie Maryi do Jej królewskiej funkcji⁵⁹. Ustami św. Elżbiety cała ziemia uczciła Królową, tak jak przy Zwiastowaniu uczciło Ją całe niebo głosem Archanioła⁶⁰.

W tajemnicy Bożego Narodzenia objawiła się królewska chwała Syna Bożego: *A Słowo stało się ciałem i zamieszkało wśród nas. I oglądaliśmy Jego chwałę, chwałę, jaką Jednorodzony otrzymuje od Ojca, pełen łaski i prawdy*. Prorocy zapowiadali, że obiecany Mesjasz urodzi się jako Bóg i Król (Iz 7, 14)⁶¹, który jednak unżył się ponad wszelką miarę.

⁵³ S. MOSKWA, *Z Maryją ku pogłębionej wierze*, Przemysł 2005, 261; zob. S. DE FIORES, *Droga Maryi od służby Panu do korony chwały*, „Salvatoris Mater” 6(2004) nr 3, 44-60.

⁵⁴ Por. TENŻE, *Kazanie pierwsze na uroczystość Zwiastowania N. Panny Maryi...*, 121.

⁵⁵ TENŻE, *Kazanie drugie na uroczystość Zwiastowania N. Panny Maryi...*, 133.

⁵⁶ Por. TENŻE, *Kazanie trzecie na uroczystość Zwiastowania N. Panny Maryi...*, 134.

⁵⁷ Por. TENŻE, *Kazanie czwarte na uroczystość Zwiastowania N. Panny Maryi...*, 162.

⁵⁸ Por. J.S. PELCZAR, *Kazanie na święto Nawiedzenia N. Panny Maryi. Najśw. Panna Marya wzorem miłości bliźniego*, w: KnUŚ1, 175, 177.

⁵⁹ Por. TAMŻE, 172.

⁶⁰ Por. TAMŻE, 173.

⁶¹ Teologowie współcześni zwracają uwagę na teksty, które mogą stanowić biblijną podstawę wiązania królewskiej godności Maryi z Jej macierzyństwem. A. Serra taki fundament biblijny widzi w relekturze proroctwa Izajasza (Iz 7, 14) dokonanej przez św. Mateusza (Mt 1, 22-23), który dziewicze poczęcie Jezusa widzi jako realizację Izajaszowej zapowiedzi Panny (*almah*) poczynającej i rodzącej Emmanuel, gdzie kontekst królewski jest ewidentny. Por. A. SERRA, *Regina. II. Ulteriore elaborazione Biblica sulla Regalita di Maria*, w: *Nuovo Dizionario di Mariologia*, red. S. DE FIORES, S. MEO, Milano 1986, 1073.

Mimo to niebo złożyło swe hołdy głosami aniołów i w zwiastowaniu tej prawdy pasterzom (Łk 2, 11)⁶². To oni pierwsi oglądali nowo narodzonego Króla i Jego Matkę. To ich niejako pyta bp Pelczar: *Czy widzicie skromną Niewiastę klęczącą przed żłóbkiem? To Matka Dziewica, najczystsza, najświętsza, najwspanialsza ze stworzeń; to Matka ludzi, to Opiekunka rodzin, to Królowa świata. Ona też za cały Kościół, za wszystkie świat składa Słowu Wcielonemu cześć niewymownie głęboką, a potem schyla się ku Niemu i z niewysłowioną miłością całuje Mu stopki jako Bogu, Królowi, a zarazem Synowi*⁶³.

Również pokłon trzech Mędrców (magów) ze Wschodu, składających przed „nowonarodzonym Królem Żydowskim” i Jego Matką królewskie dary: złoto, kadzidło i mirrę (Mt 2, 11), wpisuje się w ciąg historiozbawczych wydarzeń ukazujących królewskość Maryi odczytywaną w perspektywie Jej macierzyństwa⁶⁴. Biskup Pelczar wskazuje, że już prorocy przepowiadali, iż obiecany Mesjasz ukaze się jako Król, którego potęga i majestat wypełni ziemię. Król unizył się i narodził w stajence⁶⁵. Tam to Królowa za cały Kościół składa Słowu Wcielonemu cześć. Do swojego Króla udała się grupa pasterzy. Trzej Mędrcy również udali się do Betlejem, aby uczcić Króla królów. Prorocy przepowiadali, że ów Mesjasz będzie Mistrzem całego świata i przyniesie mu prawdę; będzie On kapłanem i ofiarą⁶⁶. *Kolebką Jego żłóbek, Ojciec sam Bóg, Matką Maryja; Ona bowiem nie tylko porodziła Miłosierdzie wcielone i wydała Je na krzyż, ale z krzyża ogłoszoną została Matką miłosierdzia*⁶⁷.

Królewskość Maryi zaznacza się również w wyjątkowym uczestnictwie w tajemnicy Chrystusowego Krzyża, na którym zmanifestował On swoją królewską godność. W chwili męki Jezusa stoi Ona pod krzyżem, gdzie uczestniczy duchowo w ofierze Odkupienia⁶⁸. Biskup Pelczar podaje ogólną prawdę, że Maryja jako Matka Jezusa Chrystusa jest Królo-

⁶² Por. J.S. PELCZAR, *Kazanie na Boże Narodzenie. Dziecię Jezus Królem, Mistrzem, Kapłanem*, w: TENZE, *Mowy i Kazania 1877-1899*, red. C. NIEZGODA, Kraków 1998, 194.

⁶³ TAMŻE.

⁶⁴ Por. A. SERRA, *Regina. II. Ulteriore elaborazione Biblica sulla Regalita di Maria*, w: *Nuovo Dizionario di Mariologia...*, 1073.

⁶⁵ Por. J.S. PELCZAR, *Kazanie na święto Ofiarowania Najświętszej Panny Maryi, przypadające na dzień 21 listopada. Najśw. Panna Maryja jest Mistrzynią i Opiekunką Życia zakonnego*, w: KnUŚ2, 164-165.

⁶⁶ Por. TENZE, *Kazanie na Boże Narodzenie...*, 194-196.

⁶⁷ TENZE, *Kazanie na święto Najczystsze Serca Najśw. P. Maryi, przypadające na niedzielę po oktawie Wniebowzięcia Najśw. P. Maryi. Najśw. Maryja Matką i Mistrzynią miłosierdzia względem ubogich*, w: KnUŚ2, 93.

⁶⁸ Por. TENZE, *Kazanie na święto Macierzyństwa Najśw. Panny Maryi...*, 129.

wą: *Bogarodzica Maryja jest [...] Królową. Ponieważ w poniżeniu i boleści Syna Bożego czynny miała udział, więc słusznie, aby uczestniczyła również w Jego wywyższeniu i chwale. Jako więc Chrystus Pan jest Królem wszechświata a Jego berłu wszystko jest poddane i co na niebiosach, i co na ziemi, i co pod ziemią, podobnie i Maryja jest Królową nieba i ziemi, a tron Jej wznosi się niżej tronu Chrystusa*⁶⁹. Matkę swojego Syna Bóg dotknął wielkim cierpieniem, gdyż to Królowa Męczenników wybrana została na Matkę Zbawiciela, który miał cierpieniem odkupić świat. Maryja była Bogu najmiłszą, a więc otrzymała krzyż najcięższy zaraz po krzyżu Chrystusa. Boża Rodzicielka miała jaśnieć świętością przyćmiewającą blaskiem swoim doskonałość wszystkich świętych, a zatem nie mogło Jej zabraknąć korony Męczenników. Niepokalana miała stać się Matką sierot i Pocieszycielką strapionych, stąd musiała zaznajomić się z taką boleścią, aby umiała podzielić cierpienie innych i aby wszyscy cierpiący tym chętniej garnęli się do Matki. Królowa ta właśnie miała otrzymać w niebie najwspanialszą koronę chwały, a więc musiała iść za Chrystusem w koronie cierniowej⁷⁰.

Cierpienie Matki było tak wielkie, gdyż było ono długotrwałe. Męczeństwo Maryi rozpoczęło się w chwili Zwiastowania. Następnie z Dzieciątkiem ucieka przed Herodem, gubi dwunastoletniego Jezusa w świątyni, w czasie działalności publicznej Chrystusa boleje nad przewrotnością faryzeuszów, niedowiarstwem ludzi i postępowaniem przyjaciół. W czasie męki wszystko, co wycierpiał Jezus na ciele, Maryja odczuła na duszy⁷¹. *Boleści te potęgowała niezmierną miłość do Zbawiciela. [...]. Otóż tego Zbawcę miłowała Ona miłością podwójną a nierozdzielną, bo i miłością nadprzyrodzoną, jak Boga, i miłością Matki, jako Syna; nic też dziwnego, że tak miłując, żyła tylko życiem Jezusa, że Jego radości były Jej radościami, a Jego boleści Jej boleściami*⁷². Ponadto w boleściach Maryi nie było ani przerwy, ani ulgi. Wszystkie te cierpienia Najświętsza Matka znosiła z niewypowiedzianym męstwem i przewyższając stałością wszystkich Męczenników. Matka razem z Synem została ukrzyżowana, aczkolwiek z tą różnicą, że Maryja na sercu⁷³. Boleść Maryi była „wielka jak morze”, którego nikt z ludzi nie zdoła zgłębić, dlatego też słusznie Kościół sławi Najświętszą Pannę jako Królową

⁶⁹ TENŹE, *Życie duchowe*, Przemysł 1873, 532.

⁷⁰ Por. TENŹE, *Kazanie na święto Siedmiu Boleści N. P. Maryi. O boleściach Najśw. Panny Maryi*, w: KnUŚ1, 315.

⁷¹ Por. TAMŹE, 317.

⁷² TAMŹE, 319.

⁷³ Por. TAMŹE, 321-323.

Męczenników, bo wszyscy męczennicy nie wykazali tyle męstwa podczas swoich cierpień, ile ich Królowa⁷⁴.

Maryja, kiedy przyjęła godność macierzyństwa Bożego, kiedy ofiarowała Dzieciątko Jezus i kiedy stała pod krzyżem, to w tych wszystkich chwilach Jej życia każde uderzenie Jej serca było oddaniem się Bogu. To oddanie płynęło z najczystszej miłości i obejmowało całą Jej istotę oraz całe Jej życie. Maryja oddała Bogu wszystkie dary doczesne i dary duchowe, a nadto oddała to, co miała najcenniejszego, czyli samego Jezusa Chrystusa⁷⁵.

Z krzyża Maryja ogłoszona została Matką miłosierdzia. Kiedy zaś wstąpiła na tron chwały, to dał Jej Pan „połowę królestwa swego”. Jako Królowa Niebieska przyjmuje prośby i śpieszy z pomocą każdemu. Nie przestaje czynić dobra, a źródło Jej miłosierdzia nigdy się nie zmniejszy⁷⁶. Ona jest, jak mawiał święty Franciszek Salezy: „Królową Miłości”, a inny z pisarzy kościelnych powiedział, że *Cherubini i Serafini mogliby byli zstąpić z nieba na ziemię, aby w sercu Maryi, niby w szkole uczyć się miłości*⁷⁷. Maryja dla grzeszników stała się Królową i Matką, dlatego święty Anzelm wołał: *prawdziwie jesteś Królową Miłosierdzia*⁷⁸.

2. Duchowe macierzyństwo jako królewskie rządy Maryi

Wiodącą ikoną teologiczną w mariologii Józefa Sebastiana Pelczara jest Maryja Królowa, widziana szczególnie w specyficznym aspekcie narodowym – jako Królowa Korony Polskiej. Święty Biskup przemyski wielokrotnie i różnorodnie ukazuje ową Królową na tle Jej dworzan, w różnoraki sposób sprawującą swoje królowanie⁷⁹. Przyglądając się bliżej temu królowaniu, zauważamy, że jest ono związane z obecnym chwalebny stanem Bogurodzicy, wyraża się głównie w opiece wstawienniczej, która w sensie przedmiotowym obejmuje różne społeczności.

⁷⁴ Por. TENŻE, *Kazanie na święto Zaślubin Najświętszej Panny Maryi, przypadające na dzień 23 stycznia. Najśw. Panna Marya jest Mistrzynią dusz w świecie żyjących*, w: KnUS2, 7-8.

⁷⁵ Por. TENŻE, *Kazanie na święto Czystości Najświętszej Panny Maryi, przypadające na trzecią niedzielę października. Najświętsza Panna Marya jest Mistrzynią życia wewnętrzznego*, w: KnUS2, 139-141; Por. TENŻE, *Kazanie na święto Oczekiwania Porodu Najśw. Panny Maryi, przypadające na dzień 18 grudnia. N. Panna Marya uczy nas jak mamy przyjmować Komunię świętą*, w: KnUS2, 185.

⁷⁶ Por. TENŻE, *Kazanie na święto Najczystsze Serca Najśw. P. Maryi...*, 93-95.

⁷⁷ TAMŻE, 91.

⁷⁸ Por. TENŻE, *Kazanie drugie na uroczystość Niepokalanego Poczęcia N. Panny Maryi...*, 31.

⁷⁹ Por. J. ŁUC, *Teologiczne Ikony Maryi...*, 62-66.

2.1. Wniebowzięcie jako królewski stan chwały

Cześć oddawana Maryi jest bardzo stara. Już w katakumbach rzymskich pojawiają się na ścianach malowidła przedstawiające Matkę z Dzieciątkiem. Najstarsze księgi liturgiczne i dzieła Ojców Kościoła mają wypisane *złotymi głoskami Imię Maryja*⁸⁰. Kościół żarliwie stara się rozkrzewiać Jej kult. Biskup Pelczar prawdę tę obrazuje przykładami. Sobór Efeski zatwierdził jako dogmat wiary prawdę o Jej Bożym macierzyństwie. Papież Pius IX uroczystie ogłosił Niepokalane Poczęcie Najświętszej Maryi Panny jako obowiązujący artykuł wiary. Ku czci Maryi ustanowiono dwadzieścia pięć uroczystości i świąt. Ku czci Królowej, pod Jej wezwaniem, utworzono kilka zakonów. Powstało także wiele bractw i stowarzyszeń. Jej obrazy wieńczone są złotymi koronami. Urządzane są pielgrzymki. Namiestnicy Chrystusowi ustanawiają liczne odpusty. Wprowadzane są coraz to nowe nabożeństwa i modlitwy⁸¹. Maryja doznaje czci jako Królowa. Wszyscy są Jej poddanymi, z racji wyniesienia Jej do chwały nieba⁸². Stąd królewskie rządy Maryi związane są przede wszystkim z Jej chwalebny stanem.

Najwyższa i najdoskonalsza ze stworzeń była poddana we wszystkim swojemu Oblubieńcowi. Następnie szła za Synem jako jedna z najpokorniejszych uczennic. Przyjmowała z radością wszelką wzgardę, a zwłaszcza podczas drogi na Kalwarię. Dusza Jej została przybita wraz z Synem do krzyża. Lecz śmierć Maryi przerwała Jej pasmo poniżeń i boleści, a otworzyła wrota do chwały i radości⁸³. Pan, chcąc uczynić Maryję wzorem dla cierpiących jako Królowej Męczenników, doświadczył Ją dotkliwym cierpieniem. Z miłości poszła ofiarować się na śmierć. Miłość Maryi była bez porównania wyższą niż miłość wszystkich Aniołów i ludzi, dlatego jest Ona Królową Miłości⁸⁴. Stwórca kazał Maryi przejść do chwały przez bramę śmierci. Chciał On, aby Bogarodzica we wszystkim była podobna do swojego Syna, skoro ma być Królową nieba i ziemi⁸⁵. *Z tronu swego zawołał Syn najmilszy: Wstań, spiesz się przyjaćiółko moja, gołębico moja, pójdź, będziesz koronowana*⁸⁶. Najświętsza

⁸⁰ Por. J.S. PELCZAR, *Kazanie pierwsze na uroczystość Wniebowzięcia N. Panny Maryi...*, 206.

⁸¹ Por. TAMŻE, 207.

⁸² Por. TAMŻE, 211.

⁸³ Por. TENŻE, *Kazanie drugie na uroczystość Wniebowzięcia N. Panny Maryi. O miłości Najśw. Panny Maryi ku P. Bogu i o miłości naszej*, w: KnUŚ1, 213.

⁸⁴ Por. TAMŻE, 218.

⁸⁵ Por. TENŻE, *Kazanie pierwsze na uroczystość Wniebowzięcia N. Panny Maryi. Chwała N. P. Maryi w niebie i na ziemi*, w: KnUŚ1, 199.

⁸⁶ TAMŻE.

Matka dostąpiła cudu Wniebowzięcia, gdyż była najdoskonalsza, najświętsza i najwyższa ze stworzeń⁸⁷.

Jej przyście na świat zapowiadali różni heroldowie, którymi byli pisarze i prorocy Starego Testamentu (tu Józef Sebastian Pelczar ma na uwadze następujące teksty: Iz 7, 14; Pnp 6, 9; Prz 8, 36; Ps 44, 14; Koh 24, 4.), którzy przepowiadali, że Maryja jako Królowa zasiądzie po prawicy Syna⁸⁸. Tak też się stało w misterium Wniebowzięcia, które Biskup opisuje następującymi słowami, pełnymi biblijnych odniesień i aluzji: *Nieliczone hufce aniołów wyszły na Jej spotkanie, witając Ją pieniem Gabryela: «Bądź pozdrowiona, laski pełna, Pan z Tobą, błogosławionaś Ty między niewiastami»; to znowu przesyłając sobie jakby hasła: «Podnieście książęta bramy wasze i podnieście się bramy wieczne, bo wnijdzie Królowa chwaty». I weszła ta Królowa, a wszyscy mieszkańcy nieba złożyli Jej hołd głęboki, jako Matce Nieśmiertelnego Króla Wieków i jako swojej Pani. Uczyli Ją wszystkie chóry anielskie, z Archaniołem Gabryelem na czele, uczcił Ją poważny zastęp świętych [...]. Uczcił Matkę najmiłszą sam Syn Boży i jak mówią mistrzowie duchowni, zstąpił z tronu swego na Jej powitanie [...]. Bóg Ojciec udzielił Jej swojej potęgi, Syn Boży swojej mądrości, Duch Święty swojej miłości, poczem Król chwaty Jezus Chrystus posadził Ją na tronie, obok tronu swego wzniesionym, włożył koronę na Jej skroń, dał Jej berło na znak władzy, podczas gdy wszyscy dworzanie niebiescy śpiewali hymn pochwalny: Witaj Królowo Nieba i Ziemi⁸⁹.*

Jak rozumieć te obrazowe opisy bpa Pelczara? Podstawowy wymiar rozumienia królewskich rządów Maryi możemy odnieść do biblijnej analogii zasiadania przez Chrystusa „po prawicy Boga” (Mk 16, 19). W teologii biblijnej idiom ten oznacza współdziałanie w najwyższej władzy Boga. Bóg jest Duchem i dlatego takie wyrażenie jak prawa strona są pojęciami symbolicznymi, nie można rozumieć ich dosłownie. W teologii biblijnej jest symbolem potęgi, mocy, siły, godności. Jest to miejsce zarezerwowane dla przyjaciół Bożych, szczególnie dla Mesjasza (Ps 110). Pojęcie to (prawica Ojca) pojawia się często w mowach Chrystusa (Mt 26, 64; Mk 16, 19; Dz 7, 55)⁹⁰. Siedzenie po prawicy Boga oznacza więc, że Chrystus w ludzkiej naturze został

⁸⁷ Por. TAMŻE, 201.

⁸⁸ Por. J.S. PELCZAR, *Kazanie trzecie na uroczystość Narodzenia N. Panny Maryi. Najświę. Panna Maryja jest wzorem i Mistrzynią doskonałości*, w: KnUŚ1, 263.

⁸⁹ TENŻE, *Kazanie pierwsze na uroczystość Wniebowzięcia N. Panny Maryi...*, 201-202.

⁹⁰ Por. J.B. BRUNON, *Prawica*, w: *Słownik Teologii Biblijnej*, red. L.X. DUFOUR, Warszawa – Poznań 1973, 768.

wyniesiony ponad ziemię i niebo i uczestniczy zatem w chwale, szczęściu, mocy, władzy samego Boga (Ef 1, 20n). Możemy powiedzieć, że Jezus w dniu Wniebowstąpienia „zasiadł po prawicy Boga”, rozpoczął współkrólowanie z Bogiem. Analogicznie możemy mówić o Maryi. Ona w tajemnicy Wniebowzięcia zasiadła na tronie i ma udział w królowaniu Chrystusa⁹¹. Pelczar wyraźnie łączy królewskość Maryi z Jej chwalebny Wniebowzięciem. Jej królewski stan wiąże się z wyniesieniem do niebieskiej chwały całego Jej człowieczeństwa wraz z ciałem i duszą.

Według bpa Pelczara, Maryja zasiada u stóp Jezusa i posiada z tego powodu szczęście w stopniu najwyższym zaraz po Chrystusie i nie tylko siedzi u Jego stóp, ale na tronie obok Króla. Z tronu tego wszystkich błogosławi⁹². Miara szczęścia i chwały, jaką Bóg obdarzył Maryję, przewyższa wszystko, co otrzymali Aniołowie i święci. Wszyscy zaś błogosławieni w niebie uznają siebie za Jej dworzan. Oddają Maryi cześć i spełniają wszystkie rozkazy Królowej. Ona swoją obecnością pomnaża szczęście swych dworzan, składa wraz z nimi hołd Trójcy Świętej i posyła ich w poselstwie na ziemię, gdyż jest Królową Kościoła triumfującego. Bogarodzica jest również Królową Kościoła cierpiącego. Ma władzę w czyścicu i za swoją przyczyną może skracać lub łagodzić cierpienia dusz. Jako Królowa Kościoła wojującego pośredniczy u Syna, wyprasza łaski, otacza opieką i ratuje w walkach ze złem⁹³.

2.2. Pośrednicząco-wstawienniczy charakter królewskich rządów

Skoro Salomon wyniósł tak wysoko swoją matkę, to oczywistym jest to, że Jezus dla Bogarodzicy przygotował tron w niebie. Chce w ten sposób Pan Jezus wynagrodzić swojej Rodzicielce wszystkie boleści, jakich na ziemi doznała od ludzi i okazać Jej wdzięczność, że obdarzyła Go ciałem. Jezus dlatego podzielił się ze swoją Matką królestwem i uczynił Ją Szafarką skarbów niebieskich oraz oddał Jej władzę miłosierdzia. Kto ucieka się do Maryi jako Królowej, zostaje zawsze wysłuchany, gdyż Ona jako Królowa ma prawo do tego, żeby wszystkich wysłuchać. Maryja zatem – uważał bp Pelczar – przystępuje raczej do Syna rozkazująco niż prosząco, bo z powagą Matki. Jej panowaniu wszyst-

⁹¹ Por. W. SIWAK, *Maryja „Królowa Polski”*. *Historia i teologia tytułu*, w: *Wychowanie do patriotyzmu*, red. W. JANIGA, Przemysł – Rzeszów 2006, 188.

⁹² Por. J.S. PELCZAR, *Kazanie trzecie na uroczystość Wniebowzięcia N. Panny Maryi. Najśw. Panna Maryja uczy nas szukać prawdziwego nieba*, w: KnUŚ1, 226-227.

⁹³ Por. TENŻE, *Kazanie pierwsze na uroczystość Wniebowzięcia N. Panny Maryi...*, 203-204.

ko podlega. Ona wszelkie cnoty, dary i łaski rozdaje, komu chce, kiedy chce i jak chce⁹⁴. Dlatego Święty Biskup radzi: *Świadomi naszej nędzy, polecajmy się często, a nawet codziennie, potężnej opiece Maryi, oddając Jej pod straż duszę i ciało, życie i śmierć, siebie i swoich. Kiedy chcemy otrzymać jaką łaskę, błagajmy Ją o wstawienie się*⁹⁵.

Tu dotykamy kolejnego wymiaru królewskich rządów Maryi, również przez analogię do rozumienia królowania przez samego Jezusa, dla którego królować znaczy służyć. Jezus w wielu miejscach podkreślał służebny charakter swego posłannictwa: *Syn Człowieczy nie przyszedł, aby Mu służyło, lecz aby służyć i dać swoje życie na okup za wielu* (Mt 20, 28). Maryja „prawdziwa uczennica Chrystusa” króluje służąc; zresztą już przy Zwiastowaniu nazwała siebie „służebnicą Pańską”. Ona jako *służebnica Pańska uczestniczy w tym królowaniu Syna. Jej wyniesieniem królewskim nie przestaje być chwala służenia*⁹⁶. Pelczar z całą stanowczością podkreśla macierzyński charakter królewskości Maryi. Nazwanie Maryi „Królową” jest wyrażeniem (innym językiem) władzy, którą Ona otrzymała, aby pełnić macierzyńską misję. Jej macierzyńska opieka stale towarzyszy ludziom.

Jej to, jako Królowej, Bóg powierzył szafarstwo łask i potęgę tak wielką, że prośbą wszystko może⁹⁷. Maryja wyprasza łaski potrzebne do świętego życia wszystkim, którzy wzywają Jej wstawiennictwa, a mianowicie: kuszonym – zwycięstwo, znękanym – nadzieję, pragnącym wejść do nieba – wytrwanie w miłości i szczęście wieczne. Ma Ona do tego pełne prawo, gdyż jest Matką Bożą i Matką wszystkich ludzi, a zarazem jest Królową niebieską i Szafarką łask. Postanowił bowiem Bóg, raz i na zawsze, abyśmy wszelkie łaski otrzymywali nie inaczej, jak przez ręce Maryi⁹⁸.

Zauważmy tu panujący wtedy powszechnie model pośrednictwa piętrowego, wyrażający się maksymą: „Per Mariam ad Deum” lub „Per Mariam ad Christum”. Taki model znaczący impuls otrzymał w teologii średniowiecznej, zwłaszcza w kazaniach św. Bernarda. Klasycznym tego przykładem może być kazanie *De aquaeductu* (na święto Narodzenia NMP)⁹⁹. Opat z Clairvaux Maryję nazywa *wodociągkiem*, przez który spływa z niebieskiego źródła *strumień niebieski* rozlicznych łask.

⁹⁴ Por. TAMŻE, 241-242.

⁹⁵ TAMŻE, 243.

⁹⁶ Por. RM 43.

⁹⁷ Por. J.S. PELCZAR, *Kazanie drugie na uroczystość Narodzenia N. Panny Maryi. Najśw. Panna Maryja jest Pośredniczką naszą u Syna, pomaga nam w pracy około zbawienia duszy*, w: KnUŚ1, 255.

⁹⁸ Por. TAMŻE, 257.

⁹⁹ PL 183, 437-448.

Następcy św. Bernarda: św. Bernardyn, św. Alfons Liguori i św. Ludwik Grignon de Montfort jeszcze bardziej rozbudowali ten model pośrednictwa stopniowego – od Boga do Chrystusa, od Chrystusa do Maryi, od Maryi do ludzi¹⁰⁰. Według tego modelu, wszystkie łaski docierają do nas przez Maryję (pośrednictwo zstępujące), podobnie jak wszystkie działania głowy w organizmie przechodzą do ciała przez szyję i na odwrót, wszelkie dobro od ludzi do Boga dociera przez Jej pośrednictwo (pośrednictwo wstępujące)¹⁰¹.

Biskup Pelczar jednak to pośrednictwo piętrowe ukazuje w duchu maryjnego orędownictwa. Maryja Królowa zasiadająca na tronie przyjmuje wszystkich z macierzyńską słodyczą i dworzanom swoim, to jest wiernym, wyprasza dary Ducha Świętego¹⁰². Maryja pośredniczy również swoim przykładem. Prowadzi do siebie wszystkich, by uczyć. *Otwiera przed nimi dwie księgi, jedną większą, to jest, życie Chrystusowe, drugą mniejszą, to jest, życie swe własne*¹⁰³. Z wysokości swego tronu Maryja woła ciągle wszystkich, którzy są dręczeni jakimiś niedostatkami, aby u Niej znaleźć „ochłodę”¹⁰⁴. *Królowa miłosierdzia i Matka wszystkich ludzi lituje się nad nieszczęśliwymi i spuszcza z tronu swego wino niebieskiej pociechy, którem osładza gorzkie wody utrapień*¹⁰⁵.

Królowa ta jest „wszechmocą błagającą”. Jedno Jej słowo znaczy więcej, niż modlitwa wszystkich świętych w niebie. Sami święci składają swe prośby na ręce swej Królowej, by przez Króla były one mile przyjęte¹⁰⁶. Maryja nie pozostawia bez pomocy grzeszników. Jest Ona pośredniczką u Syna, która ma serce Matki i potęgę Królowej, by stać się ratunkiem dla grzeszników w smutku, w ubóstwie i cierpieniach duchowych oraz przy śmierci¹⁰⁷. Królowa czuwa po macierzyńsku nad biedną ludzkością, która jest trapiąca chorobami i zagrożona niebezpieczeństwami¹⁰⁸.

¹⁰⁰ S. PIOTROWSKI, *Matka Boga i Matka Kościoła*, Białystok 1994, 112; autor książki w przypisie cytuje św. Bernardyna ze Sieny: *Wszelka łaska jest dana przez trzy stopnie: od Boga do Chrystusa, od Chrystusa do Dziewicy, od Dziewicy do nas*. Serm. 6 in Nativ. BNV 1, 1.

¹⁰¹ Zob. S.C. NAPIÓRKOWSKI, *Matka naszego Pana (problemy - poszukiwania - perspektywy)*, Tarnów 1992, 168.

¹⁰² Por. J.S. PELCZAR, *Kazanie trzecie na uroczystość Narodzenia N. Panny Maryi...*, 268.

¹⁰³ TAMŻE, 269.

¹⁰⁴ Por. TENŻE, *Kazanie na święto Najśw. P. Maryi Nieustającej Pomocy, przypadające na niedzielę przed świętem Narodzenia św. Jana Chrzciciela. Najśw. Panna jest Wspomożycielką naszą we wszystkich potrzebach*, w: KnUS2, 56.

¹⁰⁵ TAMŻE, 59.

¹⁰⁶ Por. TAMŻE, 54-55.

¹⁰⁷ Por. TENŻE, *Kazanie na święto imienia Maryi. N. Panna Marya jest gwiazdą ratunku, pokoju i pociechy*, w: KnUS1, 277, 282-284.

¹⁰⁸ Por. TENŻE, *Kazanie na uroczystość Oczyszczenia Najśw. Panny Maryi. Najśw. Panna Maryia jest Opiekunką i Królową dziewiętnastego wieku*, w: KnUS1, 330.

2.3. Przedmiot królewskich rządów

Kiedy Maryja wstąpiła na tron chwały i otrzymała berło, w tym samym momencie objęła troskliwą opiekę nad Kościołem. Bóg chciał, aby Maryja przyczyniła się do jego uświęcenia i wzrostu. W tym też celu otrzymała Ona władzę królewską i szafarstwo łask. Maryja Królowa wyprasza przeróżne łaski Kościołowi. Prosi ciągle przed Bożym tronem, aby ten Kościół rozszerzał się po całym świecie. Opiekuje się wszystkimi narodami katolickimi, aby wedle Bożego zamysłu spełniały swoje posłannictwo, a gdy za nieposłuszeństwo otrzymują należną karę, to Królowa przyczynia się do jej złagodzenia. Opiekuje się Ona wszystkimi sprawami i dziełami Kościoła. Po macierzyńsku otacza opieką i łaską dzieci Kościoła, jako swoje umiłowane dzieci i wyprasza im wszelkie potrzebne dary. Ułatwia drogę życia i zbawienia. Po wszystkie czasy broni Kościoła¹⁰⁹.

Maryja jest Królową całego Kościoła w jego wszystkich fazach, tzn. jest Ona *Królową Kościoła tryumfującego i wojującego, ale także Władczynią cierpiącego*¹¹⁰. W Kościele tryumfującym Najświętsza Panna Maryja nazywana jest Królową Anielską. Maryja cieszy się tym przywilejem, gdyż jako Bogurodzica wyniesiona została ponad wszystkie duchy niebieskie, a kiedy opuściła ziemię, otrzymała władzę królewską nad niebem i ziemią. Aniołowie uważają się za Jej dworzan. Spełniają wszystkie rozkazy Maryi i tworzą Jej przyboczny orszak. Kiedy Bogurodzica wzięta została do nieba, dał Jej Bóg urząd Pośredniczki i Szafarki niebieskiej¹¹¹.

Królując teraz na tronie niebieskim, Maryja pragnie, aby Ofiara Eucharystyczna sprawowana była przez wszystkie wieki i na wszystkich miejscach świata; aby świątynie były godne tej uczty; aby kapłani zawsze odznaczali się świętością, a lud garnął się do ołtarzy¹¹². Zaś ilekroć rozpoczyna się Eucharystia, tylekroć otwiera się niebo, a Bogurodzica z całym orszakiem aniołów i świętych zstępuje przed ołtarz¹¹³. Tak

¹⁰⁹ Por. TENŹE, *Kazanie na święto N. P. Maryi Wspomożenia wiernych przypadające na dzień 24 Maja*. N. P. Marya jest *Opiekunką Kościoła*, w: KnUŚ2, 42-45; zob. TENŹE, *Kazanie na święto Najśw. Panny Maryi Wykupu, przypadające na dzień 24 września*. Najśw. Panna Marya jest *Opiekunką dusz w czyszczeniu cierpiących*, w: KnUŚ2, 115.

¹¹⁰ TENŹE, *Kazanie na święto Najśw. Panny Maryi Wykupu...*, 116.

¹¹¹ Por. TENŹE, *Kazanie na święto Najśw. Panny Maryi Anielskiej, inaczey Porcyunkula zwane, przypadające na dzień 2 sierpnia*. Najśw. Panna Marya jest *szafarką łask dla sprawiedliwych i grzeszników*, w: KnUŚ2, 65-66, 69, 73.

¹¹² Por. TENŹE, *Najświętsza Eucharystia a Bogurodzica*, w: J. KŁOS, *Pamiętnik Eucharystyczny. Sprawozdanie z obrad sekcji polskiej XIII-go Międzynarodowego Kongresu Eucharystycznego w Wiedniu od 12 do 15 września 1912 R.*, Poznań 1913, 158.

¹¹³ Por. TAMŹE, 159.

też, gdy kapłan rozpoczyna Eucharystię, to Królowa świata zstępuje ze swojego tronu, by wraz ze sprawującym Najświętszy Sakrament Ołtarza kapłanem ofiarować Święte Ciało i Świętą Krew Zbawiciela, a duszom zaś wypraszać obfite łaski¹¹⁴. Należy łączyć się w duchu z Matką Bożą, wzywać Jej pośrednictwa oraz składać Najświętszą Ofiarę na Jej ręce, zaś Maryja jako Królowa przeznaczy te Święte Ofiary na wybawienie dusz z czyśćca czy ratunek grzeszników¹¹⁵. Biskup Pelczar radzi, ilekroć tylko kapłan podaje wiernym Ciało Pańskie: *przedstawiajcie sobie, że to sama Bogarodzica z ramion swych składa wam Dzieciątko Jezus, jak Je niegdyś złożyła Symeonowi – albo, że Króla Chwały ze stolicy niebieskiej sprowadza do przybytków waszych; poczem zapraszajcie Bogarodzącę, by wam pomagała wielbić Pana i wraz z całą rzeszą swoich dworzan zaśpiewała hymn Magnificat*¹¹⁶.

Maryja po to stała pod krzyżem, by wszystkich ludzi, a szczególnie wszystkich uczniów Chrystusa, przyjąć za swoje dzieci. Kto zaś Maryję uważa za swoją Matkę, ten może być pewien Jej opieki¹¹⁷. *Dzieciom swoim niesie potężną pomoc Królowa Maryja, ogromna, jako wojska uszykowanie porządne, a tak groźna szatanom, że na samo Jej imię drży całe piekło*¹¹⁸. Aż do ostatnich chwil ziemskiego pielgrzymowania Maryja wspomaga i pociesza swe dzieci. Także Ona jako Królowa towarzyszy duszy wychodzącej z ciała i wraz z Aniołem Stróżem staje przed trybunałem Bożym, by tam wstawiać się za nią; pod warunkiem, że dusza ma na sobie znamię służki Maryi i szatę łaski¹¹⁹.

Maryja, według bp Pelczara, jest *Królową wszystkich narodów i wszystkich tuli pod swoim płaszczem. Każdy też naród ma uprzywilejowane stolice tej Królowej, dokąd śpieszy na posłuchanie i po dary, także zawołać może: o dobra Matko i chwalebna Królowo, wszystkie ziemie składają Ci hołdy, wszystkie serca cisną się do Twego Serca, wszystkie języki sławią Cię i wyznają*¹²⁰. Dlatego można słusznie Ją nazwać „Królową i Opiekunką narodów”¹²¹. Maryja jako Królowa otacza opieką każdego, bez względu na wiek, płeć, pochodzenie czy stan. Wyprasza u Boga dla poddanych łaski i błogosławieństwo. Dostrzega potrzeby i śpie-

¹¹⁴ Por. TENŻE, *Kazanie czwarte na uroczystość Oczyszczenia N. Panny Maryi...*, 102.

¹¹⁵ Por. TAMŻE, 102-103.

¹¹⁶ TAMŻE, 105.

¹¹⁷ Por. TENŻE, *Kazanie piąte na uroczystość Oczyszczenia N. Panny Maryi...*, 112.

¹¹⁸ TAMŻE, 114.

¹¹⁹ Por. TENŻE, *Kazanie pierwsze na uroczystość Zwiastowania N. Panny Maryi...*, 120.

¹²⁰ TENŻE, *Kazanie na uroczystość Oczyszczenia Najśw. Panny Maryi...*, 336.

¹²¹ TENŻE, *Kazanie na święto Opieki Najśw. Panny Maryi, przypadające na drugą niedzielę listopada. Najśw. Panna Maryja jest Królową i Opiekunką narodów*, w: KnUS2, 145.

szy z pomocą, zwłaszcza gdy chodzi o zbawienie. Jej królowanie oparte jest na miłości i wynikające z niej świadczenie pomocy ludziom. Dlatego bp Pelczar radzi modlić się między innymi takimi słowami: *O najwspanialsza Królowo i najlepsza Opiekunko, niech Cię błogosławią, czczą i miłują wszystkie ludy ziemi, Ty zaś opiekuj się nimi po macierzyńsku i prowadź je drogami Pańskimi, by zjednoczone w Kościele świętym, spełniały posłannictwo swoje. [...]. Niech tron Twój, wzniesiony na tej ziemi, zajaśnieje dawnym blaskiem, niech wreszcie ludzkość cała stanie się wierną Twoją czeladką, ku chwale Boga w Trójcy jedynej*¹²².

Szczególnym przedmiotem zainteresowania dla chwalebnej Maryi Królowej jest naród polski. Maryja Królowa dla narodu polskiego wyprosiła niezliczone łaski, odwróciła od niego liczne kary, otworzyła niebo jego synom i córkom. Zachowała naród od niedowiarstwa, strzeże jego wiary i prowadzi do Boga, a ponadto ustrzegła od rozpacz. Jako Królowa stoi przed Bogiem i prosi o skrócenie kar, o męstwo w dźwiganium krzyża, o odrodzenie narodu przez krzyż, o stalowy hart w wierze i niezachwianą ufność w Panu. Zaś Jej dworzanie winni ożywiać w sobie wiarę i czuć się poddanymi tej Królowej; kochać jako Matkę, czcić jako Królową, oddać Jej opiece swoje życie i w każdej potrzebie uciekać się do swojej Pani¹²³. Królowa Korony Polskiej stale króluje nad narodem polskim. Ona ciągle modli się przed tronem Bożym. W Jej wstawiennictwie jest nadzieja i otucha, wystarczy tylko uznać się szczerze i bez wyjątku za lud tej Królowej, wrócić do synowskiej ku Niej miłości oraz Jej poddaństwa¹²⁴. Wraz ze wszystkimi świętymi Królowa modli się przed tronem Syna za swój naród. Kocha Ona miłością macierzyńską i nigdy nie przestaje opiekować się swoim narodem. Każda Jej stolica i każdy Jej obraz jest niejako drogowskazem, gdzie należy szukać ulgi w cierpieniach i pomocy w dźwiganium krzyża¹²⁵.

*Najsświętsza Panna to zarazem Królowa narodu, bo Ona nie tylko odbiera od niego hołdy, ale obsypuje go darami swej hojności, które doznawały i doznają wszystkie jego stany*¹²⁶. A zatem, „naród polski, to na-

¹²² TAMŻE, 158-159.

¹²³ Por. TENŻE, *Kazanie na uroczystość Oczyszczenia Najśw. Panny Maryi...*, 336-338.

¹²⁴ Por. TENŻE, *Kazanie na święto Najśw. Panny Maryi Królowy Korony Polskiej, przypadając, w myśl dekretu Ojca św. Leona XIII z 18. kwiet. 1890 r., na pierwszą niedzielę maja. O Bractwie Najśw. Panny Maryi Królowej Korony Polskiej, mającym zadośćuczynić ślubom króla Jana Kazimierza*, w: KnUS2, 209.

¹²⁵ Por. TENŻE, *Kazanie na koronację obrazu Matki Bolesnej w Krakowie miane 20 września 1908 przed kościołem OO. Franciszkanów*, w: NKiMP, 75-76, 78-80.

¹²⁶ TENŻE, *Kazanie przy otwarciu Kongresu Maryańskiego we Lwowie miane 28 września r. 1904 w katedrze lwowskiej*, w: NKiMP, 60.

ród Maryi”¹²⁷. Matka Najświętsza jako Najmiłościwsza Królowa stale troszczy się o swój naród i nigdy nie zawiodła nadziei narodu¹²⁸. Nigdy nie przestała królować nad narodem i modlić się wytrwale przed tronem Bożym¹²⁹, kochać go¹³⁰, posyłać swoich aniołów z pociechą i pomocą¹³¹, otaczać opieką, upraszać gorliwość¹³², prowadzić drogami Pańskimi¹³³, troszczyć się o uświęcenie i wzrost¹³⁴ oraz nikogo w narodzie swoim nie odrzuca¹³⁵. Dlatego biskup Pelczar wzywa: *Czczycie Ją wszystkie narody ziemi, a osobliwie ty biedny narodzie polski, bo wszakże to Matka i Królowa Twoja, – ta sama, która niegdyś wyjednała ci u Boga tak wielką potęgę i z granic twoich po tylekroć wypędziła wroga, – ta sama, która później wstrzymywała karzącą prawicę Pańską, a kiedy za grzechy wielkie spaść musiała na ciebie chłosta, przynajmniej łagodziła i łagodzi dotąd twe cierpienia*¹³⁶.

Stąd też rodzi się szczególny postulat, by służyć swojej Królowej. Należy Jej służyć, bo jest Ona Matką Tego, który jest Panem wszechświata i jako Królowa nieba i ziemi jest Panią wszystkich stworzeń. Wszystkie stworzenia rozumne powinny uznać się Jej sługami. Pamiętać jednak należy, że cześć Boską oddaje się tylko jednemu Bogu, jeżeli służy się Maryi i jeżeli czci się Ją oraz kocha, to czyni się to wszystko dla Stwórcy wszechświata. Jednak z drugiej strony sam Bóg chce, by wszyscy służyli Najświętszej Pannie¹³⁷. *Służyć winniśmy Najświętszej Paninie, bo to Pani dziwnie wielka, piękna i święta. [...] Ona godnością ze wszystkich stworzeń najwyższa, Ona łaski wszelkiej pełna, Ona wszyst-*

¹²⁷ TENŻE, *Kazanie na święto Najśw. Panny Maryi Królowej Korony Polskiej. O zadaniach Bractwa Najśw. Panny Maryi Królowej Korony Polskiej*, w: KnUŚ2, 229.

¹²⁸ Por. TENŻE, *Kazanie na święto Najśw. Panny Maryi Królowej Korony Polskiej...*, 213-214.

¹²⁹ Por. TENŻE, *Kazanie na święto Najświętszej Panny Maryi Królowej Korony Polskiej wypowiedział w setną rocznicę ogłoszenia konstytucji 3 maja*, Kraków 1891, 3-8.

¹³⁰ Por. TENŻE, *Kazanie przy złożeniu koron przed obrazem Najśw. Panny w Starejwsi jako wstępny akcie koronacji tegoż obrazu (2 września 1877). Najśw. Panna Marya jest Królową i Opiekunką narodu polskiego*, w: KnUŚ1, 344.

¹³¹ Por. TENŻE, *Kazanie na święto Najśw. Panny Maryi Wykupu...*, 115.

¹³² Por. TENŻE, *Kazanie na rozpoczęcie nabożeństwa majowego. Dlaczego Kościół zaprowadził nabożeństwo majowe*, w: KnUŚ2, 36; por. TENŻE, *Kazanie na uroczystość Oczyszczenia Najśw. Panny Maryi...*, 336.

¹³³ Por. TENŻE, *Kazanie na święto Opieki Najśw. Panny Maryi...*, 158.

¹³⁴ Por. TENŻE, *Kazanie na święto N. P. Maryi Wspomożenia wiernych...*, 42.

¹³⁵ Por. TENŻE, *Kazanie drugie na uroczystość Niepokalanego Poczęcia N. Panny Maryi...*, 32.

¹³⁶ TENŻE, *Kazanie drugie na święto Różańca Najśw. Panny Maryi. O pobudkach do czci Najświętszej Panny Maryi i o cechach prawdziwej czci*, w: KnUŚ1, 309-310.

¹³⁷ Por. TENŻE, *Kazanie na święto Najśw. Panny Maryi Śnieżnej, przypadające na dzień 5 sierpnia. Dlaczego i jak mamy służyć Najśw. P. Maryi*, w: KnUŚ2, 80-81.

*kimi cnotami jaśniejąca; służyć zatem tej Pani to zaszczyt niewysłowiony – większy zaiste, niż piastować pierwszy urząd królewski, większy niż być najpotężniejszym z mocarzy ziemskich – większy niż wszystkie korony zgromadzić na swej skroni*¹³⁸. Maryi jako Królowej należy służyć, bo jest Ona Matką dobrą i czułą, jest Królową łaskawą i hojną, wysłuchuje każdego bez względu na jego status społeczny. Pragnie tylko, aby wszyscy śpieszyli po Jej skarby i oczekuje próśb ludzkich. Dlatego nie ma rzeczy korzystniejszej, jak służyć Królowej. Służyć Maryi to „droga zbawienna”. Służba ta ratuje w pokusach, odrywa serce od świata i prowadzi do Boga, sprowadza wiele łask, pokrzepia przy śmierci i prowadzi do wiecznej chwały. Królowa nigdy nie opuszcza tego, kto się do Jej opieki ucieka¹³⁹.

Królowej winni służyć wszyscy, a mianowicie: kapłani, wierni Chrystusowi bez względu na wiek, stan czy płeć, mędrzy, uczeni, prostaczkowie, możni, bogaci, ubodzy, cierpiący rodzice chrześcijańscy, dzieci chrześcijańskie, młodzieńcy, dziewice, starcy, bliscy śmierci, wielcy, mali, światli, nieumiejętni, szczęśliwi, cierpiący, sprawiedliwi i grzesznicy¹⁴⁰. Biskup Pelczar stawia pytanie: „Lecz jak służyć tej Pani?”. Odpowiada na nie tak: *Oto spełniać jak najwierniej Jej wolę; a że Ona tego tylko pragnie, czego Bóg pragnie, więc spełniać wolę Bożą, czyli strzec się grzechu i czynić dobrze. [...] Cokolwiek atoli czynimy ku czci tej Pani, czynimy z wielką miłością, raz, że Ona godna takiej miłości, a po wtóre, że nie tyle czyn zewnętrzny, ile miłość, z jaką go spełniamy, ma wartość w Jej oczach. [...] Służmy tej Pani wytrwale, bo tylko ten kto wytrwa aż do końca, zbawion będzie*¹⁴¹.

3. Podsumowanie

Formuła: Maryja Królowa Polski zawiera w sobie także głęboką teologię. Spróbowaliśmy ją wydobyć z kaznodziejskich tekstów bpa Pelczara. Na samym początku przedstawiliśmy zestawienie najczęściej używanych przez niego tytułów maryjnych. Zauważyliśmy w tym zestawieniu, że tytuły: Matka i Królowa, które są rzadko rozdzielane, pojawiają się bardzo często (Matka – 604, Królowa – 406), a zatem pojęcie królewkości jest bardzo mocno związane z macierzyństwem (interesującym spostrzeżeniem było to, że tytuł mat-

¹³⁸ TAMŻE, 81.

¹³⁹ Por. TAMŻE, 82-83.

¹⁴⁰ Por. TAMŻE, 83-86.

¹⁴¹ TAMŻE, 86-88.

ka w analizowanych kazaniach maryjnych, Józef Sebastian tylko siedem razy odnosi do Kościoła). Po tej analizie naszą uwagę skupiliśmy głównie na Bożym macierzyństwie, jako głównym fundamentie królewskiej godności Matki Najświętszej. Maryja, która została odwiecznie wybrana, porodziła Syna Bożego bez uszczerbku własnego dziewictwa. Do tego wydarzenia Bogarodzica została przygotowana przez Niepokalane Poczęcie, rozumiane jako zachowanie od grzechu pierwotnego i obdarowanie pełnią łaski. Wszystko to otrzymała jako niczym niezasłużony dar przez wzgląd na zasługi Jezusa. Niepokalana Królowa, wolna od jakiegokolwiek grzechu, cechowała się posłuszeństwem Ojcu Niebieskiemu. Według bpa Pelczara, prawda o królewskiej godności Maryi związanej z Jej macierzyństwem, jest prawdą objawioną w głównych wydarzeniach historiozbowczych, którymi są: Zwiastowanie, gdzie anioł objawia królewski stan Jej przyszłego Syna; Nawiedzenie św. Elżbiety, która nazywa Maryję „Matką swego Pana”; Boże Narodzenie i pokłon Trzech Mędrców, gdzie Jej nowonarodzony Syn otrzymuje królewskie dary; oraz w tajemnicy Krzyża Chrystusa, gdzie uczestniczy Ona w cierpieniu Króla wszechświata, za co otrzyma koronę chwały.

Drugim ważnym teologicznym wymiarem rozumienia formuły Królowa Polski jest duchowe macierzyństwo Maryi rozumiane jako Jej królewskie rządy. Biskup Pelczar przedstawia Wniebowzięcie Maryi jako królewski stan chwały, gdzie Maryja posiada szczęście w stopniu najwyższym. Z wyniesieniem Jej do chwały nieba (zasiadanie w niebieskiej chwale obok Chrystusa Króla) związane jest Jej uczestnictwo w rządach nad światem, które mają charakter pośrednicząco-wstawienniczy (ore-downiczny). Jezus uczynił Maryję Szafarką łask, zaś Jej królowanie to głównie służba na rzecz braci swego Syna. Szczególnym przedmiotem zainteresowania Jej królewsko-macierzyńskich rządów jest naród Polski, który powinien służyć swojej Królowej*.

Ks. Marcin Pliszko

Nowotaniec
PL - 38-505 Bukowsko

* Biskup Pelczar jest dzieckiem swojej epoki, jeśli chodzi o maksymalistyczne i mariocentryczne ujęcie w mariologii. Nie można się temu dziwić, niemniej dziś, czytając tego rodzaju teksty, musimy pamiętać o współczesnym nauczaniu Kościoła i teologów. Na przykład kwestia przedstawiania królowania Maryi według wzoru i na miarę ludzkich rządów i władzy jest nie tylko pomniejszeniem istoty tego królowania, a zwłaszcza też jej niezrozumieniem. Tak jak pomniejszaniem i niezrozumieniem królowania Chrystusa jest dopasowywanie go do ziemskich realiów ludzkiej władzy. A przecież On sam wyznał, że Jego Królestwo nie jest z tego świata i przed tymi, którzy chcieli obwołać Go ziemskim królem – uciekł. Królestwo Niebieskie nie rządzi się prawami ziemskich królestw (red.).

La teologia del titolo “Maria Regina della Polonia” nell’insegnamento del santo vescovo Giuseppe Sebastiano Pelczar

(Riassunto)

L'autore prende in esame l'insegnamento mariologico del santo vescovo polacco Giuseppe Sebastiano Pelczar (1842-1924) e cerca di scoprire in che modo egli capisce il contenuto teologico del titolo mariano: Regina della Polonia.

L'articolo è stato diviso in questo modo: 1) La divina maternità come la regale dignità di Maria (l'immacolata concezione in quanto preparazione alla divina maternità, la partecipazione nel mistero dell'incarnazione, la rivelazione della verità sulla maternità divina); 2) La maternità spirituale come modo di regnare di Maria (l'assunzione, la mediazione).